

Entrevista **Marta Pessarrodona** Poeta

“Em sento una supervivent”

Text: **Andreu Gomila**

Han passat dotze anys des que va publicar *L'amor a Barcelona*, i ara ens arriba *Animals i plantes* (Meteora), 25 poemes on, amb l'excusa de les bèsties i els vegetals, parla de l'amor, de la literatura i de la seva gran passió, els seus amics.

Comencem amb uns versos de *One art* d'Elizabeth Bishop, que crec que donen el to d'*Animals i plantes*: “L'art de perdre no costa de dominar; / hi ha tantes coses que semblen fetes / per perdre's que la seva pèrdua no és cap desastre”. Sí, una mica és això. L'altre dia algú em va preguntar: creus que la poesia es nodreix del passat? Jo sempre cito allò de l'Adrienne Rich, que la poesia es nodreix del passat, però de vegades endevina el futur. I és aquell poema meu, *Cançó com una oració*, que vaig escriure durant una relació que creia que anava bé, però va acabar malament... Em va fer por aquell poema. El vaig desar. Un altre exemple personal: quan el 1998 vaig publicar *L'amor a Barcelona*, no sabia que l'any següent ja no hi viuria. Va ser com un comiat. Ni quan vaig escriure *L'amor a BCN* pensava que marxaria...

Hi ha gent que pensava que haves deixat d'escriure. N'hi ha que diuen que retorno a la poesia. I no, no retorno. No he deixat d'estar-hi mai... Una altra cosa és que no hagi corregut a publicar.

És el període més llarg en què no has publicat res? Sí, però també és el període més insòlit. He escrit un altre llibre que no he acabat.

Et veus com una supervivent? Absolutament...

D'una generació que ja no

existeix, una manera d'entendre l'art, la literatura...

Hi ha un buit. Hi ha dues generacions que se salten. Hi ha gent de 30 anys que valoren moltíssim l'alta cultura. Dit d'una altra manera, i fent ús de la meua via historicista, sempre he cregut que dues grans víctimes de la democràcia són la idea de Països Catalans, en la qual encara crec, i la poesia. Jo recordo ben bé un narrador dient que la poesia és pròpia de pobles de tant, cosa que ningú no gosaria dir a Nova York, posem per cas. Com que les bajanades no duren, està demostrat que hi ha molta gent interessada i només cal veure la gentada que va als festivals de poesia. Ven poc la poesia? I què.

¿No creus, però, que la poesia ha perdut prestigi social?

Totalment... Vaig publicar el primer llibre el 1969 i devia sortir una noteta petita a *Serra d'Or*. Però era un prestigi. Recordo que vaig trobar un antic professor meu, en Vilà Valentí, un home culte, i gairebé em posa la catifa vermella. I tot perquè havia publicat un llibre de poemes... Això s'ha perdut. Som titllats de desgraciats, estem desprotegitos...

Abans deies que et consideraves una supervivent...

Personalment, m'hi sento. Per això el 1994 vaig recuperar per al *Trià de poemes* una entrevista que em va fer Montserrat Roig, on ja m'ho demanava.

T'has quedat sola?

Personalment, no m'hi sento. És allò del poema de Gil de Biedma: “*La poesia es un vicio solitario*”.

¿A *Animals i plantes* t'has enfrontat per primera vegada, potèticament, a la figura de Gabriel Ferrater?

Ja hi és en els llibres anteriors... El que passa és que durant 25 anys vaig decidir no parlar-ne. I aquest llibre ja m'ha agafat que en parlo obertament. El cito fins i tot al capítol d'agraïments! Durant aquests anys, en què no en parlava ni que em matessin, per mi existia tant com ara...

¿La cita en l'últim poema del

Marta Pessarrodona i la seva gossa Mont al porxo de casa seva a Mira-sol Alt

llibre, de l'Anthony & Cleopatra de Shakespeare?

Aquest poema em va donar la idea que havia acabat el llibre. Està en forma de vers hebreu, que serà el dominant a partir d'ara, cosa que m'obliga a refer *Variacions*, el llibre que he escrit en paral·lel a *Animals i plantes*... El desllorigador d'aquest poema surt d'una estada a Alexandria, i el *Déu abandona Antoni*. Era a l'hotel Metropol, on hi havia les oficines d'irrigació on

treballava Kavafis. Jo, que l'he llegit molt en anglès, català i castellà, com m'agrada més és en les versions de Riba. Hi ha l'anècdota de Gabriel Ferrater, que, tot i adorar Riba, estava molt disgustat perquè en un poema havia posat *la colga* en lloc de *cardar*. Aquests catòlics, sempre els ha de sortir la vena catòlica, deia... Però resulta que, l'any 2008, a les converses de Formentor, Biel Mesquida presenta Porcel i li diu: “Ara et faré la pregunta del

segle: hi va haver colga entre tu i Llorenç Villalonga?”. Segur que Riba va agafar *colga* no per puritanisme catòlic, sinó perquè li anava bé per a la traducció.

En aquests poemes he intuït un cert desig de claredat, fins al punt de fer segones versions d'algun poema antic, com *A.M. al carrer Gènova de Barcelona*, que podria ser la cara B de *Bella dama coneguda*.

Això deu ser una qüestió d'anys. En un aniversari Riba, en van demanar un poema inèdit i jo els vaig dir que al meu primer llibre ja n'hi havia un. No els va semblar bé i aleshores vaig escriure *A Cartago amb música de Purcell*. De vegades tires del teu propi bagatge.

¿Has escrit aquí els teus poemes més durs?

No ho sé... La meua generació va ser summament criticada per la se-

güent, la dels Llibres del Mall, perquè fèiem poesia social. Si et mires *Setembre 30*, hi és. Aquí m'ha agradat tornar al poema de protesta, com el polític o la meua història personal de la literatura catalana.

Llances dards enverinats contra certs personatges...

Sí, sí. I no diré qui són... Sempre que m'han acusat de fer poesia social, jo dic: en ple franquisme, què volies fer si no poesia social?

Creus que ets una poeta social? Sí et mires bé el *Setembre 30*...

Però és un sol llibre... dins una carrera. ¿Podries dir que és un pecat de joventut?

No ho diré. I la prova és que els dos poemes que he aprofitat en les dues antologies que he publicat, no els he tocat.

A *Animals i plantes* proposes diverses arts poètica, on expliques com escrius, quina és la teua visió de la poesia, com a *Elogi de l'aranya* i a *Esquirol en un arbre pelat (d'hivern)*. El primer em recorda molt *Tres llimones*, de Ferrater.

És possible... Lamento molt que existeixi aquest poema, perquè tinc un llimoner que m'agrada molt i que he plantat jo. Mai podré escriure aquest poema. Collir llimones, m'encanta.

¿La teua manera d'escriure és molt intuïtiva?

Jo escric per inspiració. Dit en paraules de sant Joan de la Creu, “*el primer poema me lo escribe un ángel, después yo...*”. Crec en la inspiració. Hi un poema que cada cop m'agrada més, *Nada me prende a nada: London revisited*, un homenatge a Cabrera Infante. Allà s'ajunten Pessoa, que no té res a veure amb ell, amb una anècdota que em va explicar i la meua enyorança constant de Londres. Cabrera Infante em va explicar l'anècdota del club de Saint-James on s'allotjava Stevenson i que Borges adorava. Hi ha 10.000 homenatges... Pensant en l'oficina d'irrigació de Kavafis, és pertinent pensar en el comissariat de gallines de Borges. Ostres tu, els grans poetes per quines coses han passat!

I per quines coses has passat tu... Et consoles una mica.

En aquest llibre, a *Poesia catalana (personal i contemporània)*, escrius el teu propi cànon... masculí.

Ja tinc un poema dedicat a Clementina Arderiu, Maria Antònia Salvà i Caterina Albert.

¿Tots aquests autors del teu cànon (Riba, Espriu, Carner,

Pere Quart, Verdaguier, etc.) estan una mica oblidats?

Massa... Forma part del desprestigi de la poesia. Així ens deixen més tranquils... Té avantatges.

En aquests dotze anys t'has dedicat de ple a la història...

Ja es veurà en el llibre de l'exili, *França, 1939*: el que intento és fer narrativa, sense equivocar-me en les dates. De petita, ja era la cronòloga de la família.

Què va passar aquí el 1939? Un desastre.

Va ser el final de Catalunya?

Sí. Arribo a pensar que la feina de la Mancomunitat va ser tan po-

La poesia es nodreix del passat i a voltes endevina el futur

tent, que aguanta encara ara. I ara corre el perill de desaparèixer.

¿No creus que Catalunya ja no existeix?

Rodoreda ja ho deia: com era Catalunya als anys 30? Catalana. Hi ha moments en què ho dubtes.

No catalana d'origen, d'arrels, sinó de vocació.

Sí, de vocació. Sembla que ho hem deixat córrer tot.

¿Som uns desagraïts respecte a aquella gent que es va deixar la vida per la cultura catalana? Sí i no. La culpa és política. El silenci de la Transició ens ha privat de poemes. Aquella por de no toquem res. Diumenge es va condecorar els que van salvar el Museu del Prado. Ahir. Ahir. Som al 2010, no? I encara malament, perquè diuen que va ser Josep Lluís Sert

qui va salvar la cosa, quan no va ser ell sol. L'ànima de tot plegat va ser Timoteo Pérez Rubio, el marit de la Rosa Chacel.

¿Hi ha una gran ignorància, doncs?

Absoluta.

Parles de Nicolau d'Oliver i Pere Coromines, avui dia ben enterrats.

Hi ha una certa desídia de les institucions, polítiques i culturals. No oblidem que el premi de més diners que dóna l'IEC el té gràcies a la vídua de Nicolau d'Oliver... Els catalans exiliats van quedar molt tirats el 1939. Sort que alguns d'ells eren molt espavilats, com Tísner que dibuixava o Fontserè que feia de taxista a Nova York.

Ja passava allò que si ets català i no t'ho fas sol, ningú t'ajuda.

Sí. Pensa, a més, que Nicolau d'Oliver no va tenir fills. Si tens uns fills empenyats, ajuda molt. Com els Centelles, l'acció dels quals aplaudeixo. Si hem perdut l'arxiu és per culpa de Catalunya... I Pere Coromines? Ens hem quedat amb l'acudit fàcil del senyor Sagarra, que s'enreia de la seva prosa. Sí, és pesada, però té un llibre, *Les presons imaginàries*, que no deu conèixer ni déu, que està força bé. I era president del Consell d'Estat! I Nicolau d'Oliver va ser president del Banc d'Espanya, el de l'or de Moscou...

¿L'Alexandria de *Quan tot de sobte és la teua Bizanci*?

Sí. Escris perquè llegeixes. I de vegades et surten coses que no esperes... Recordo que el pare de David Rosenthal em va dir que la meua poesia li recordava Wallace Stevens. En aquell moment, no l'havia llegit. Potser Stevens m'havia vingut per Lowell... Yeats tampoc m'és rar. M'agrada moltíssim. Cito constantment *An Irish airman foresees his death*, quan diu: ni odio aquells contra els quals lluito / ni estimo aquells amb els quals lluito. És un poema decisiu.

¿Aquest llibre és el teu *Life studies*?

Possiblement. M'agrada molt Lowell. I no creguis que als Estats Units sigui popular.*